

Paul Féval

Svatý Diot

Svatý Diot

Paul Féval : Svatý Diot

Stará Říše na Moravě 1936

Paul Féval : Svatý Diot

Budu-li pak kdy moci vypsati své milé legendy o bretaňských světcích, po nichž jsem se vždy s takovou láskou sháněl? Dny plynou, to, co je za člověkem se natahuje, to, co je před ním, se krátí.

Je to již dávno. Šel jsem se svým učeným přítelem navštívit zázrak kraje Léonaického v departementě Finistère, velikou kapli, zasvěcenou Neposkvrněné Panně a památce Folgoata, „lesního blázna.“ Můj přítel K. nesl si život světců Bretaňské Armoriky od Alberta Legranda z Morlaix, dílo naivní a nikterak bezvadné, které sám K. opatřil zajímavými poznámkami, celým to pokladem lokální učenosti. Byl již starý, ten pan K., ale měl radostnou svěžest křesťanského srdce. Znal svůj kraj jako jiní znají svou

ložníci, a podoben jsa živé knize, byl nevyčerpateľný ve vypravování roztomilých kronik toho věřícího kraje.

Bylo krásné ráno srpnové. Zachmuřené obyčejně nebe bretaňské se vyšňořilo a s tajemně rozžatého východu neviditelné ještě slunce vysílalo již růžové záblesky na vrcholky pohoří „Salut.“

Po cestách braly se již pracovní povozy, písnička v keltském jazyku pronikala již živými ploty cesmin a hlohů, silnými jako val, ostrý smích děvčat, dobrácky se na náš účet bavících, pronikal občas porostem kručinek. Planina za takových vlahých jiter krásně voní, vřes vydechuje vůni podobnou kadidlu, zvony s věží zvoní anděl Páně a jejich znění se mísí s mumčením hovězího dobytka, krácejícího těžkým krokem po polních cestách.

Najednou na ohbí cesty klikatě se vinoucí mezi dvěma pahorky, porostlými dubovým, obje-

vil se kostel, napřed neurčitě v prvních paprscích dne, podobný náruči špičatých květů, promíchaných šípy a oštěpy, chocholy a kupolemi jako sen orientu. Zastavili jsme se a pan K. mi řekl:

„Nepomyslí by si někdo, že Maurové z Granady pronikli až sem? Ale popatřme blíže. Poslyšte, co praví Chateaubriand, který již před Augustinem Thierryem zahlédl poetické figury kamenů středověkých.“

A otevřev svou knihu četl úryvek ze Chateaubriandova „Ducha křesťanství“:

„Lesy gallské přešly v chrámy našich otců a slavné ty doubravy podržely takto své původní posvátné určení. Klenby vyvedené do zdobných ornamentů listových, opěry zdí, které končí najednou jako zlomený kmen, stinné klenby a přítmí svatyně, tmavá křídla a poboční kaple jako jeskyně, tajemné chodby a prohloubené

portály - to vše v takovém gótickém chrámě je napodobením lesa . . .”

Čím blíže jsme přicházeli, tím lépe jsme mohli rozeznávat plán kostela, postaveného do úhlu na výšině; táhne se od západu k východu a lomí se v pravém úhlu na jih. Ranní slunko zazáří v prolamovaných věžičkách, obklopujících hlavní štíhlý jehlan, jenž se tyčí nad celou krajinou. A odtud, praví jistý kronikář, údoliny daly vrchům toto jméno Salut - Spása - poněvadž s výšin těch Panna-Královna hlídá a opatruje své milé Bretoňce. Mimo velkou věž je tam ještě jedna menší, kterou zbudovala jemná vévodkyně Anna, která, jak říkají staří Bretoňci, prodala Bretan Francii, aby mohla býti dvojnásobně královnou. Pan K. citoval, ale již z paměti, o těch věžích zase Chateaubrianda, ukazuje na ně prstem:

„Probouzející se den osvětluje obě jejich hlavy.

Tu objeví se, korunovány jsouce čepcem oblaků, nebo zdají se obrovitější v mlhavém vzduchu. Jakoby sami ptáci se mýlili a považovali je za stromy svého lesa. Černé kavky je obletují a posazují se na jejich ochozy... Ale najednou se s jejich vrcholů rozlétne zmatený hluk a vyplaší ptáky. Křesťanská architektura nejen podle obrazu těchto lesů staví, ona zachovává i jejich zvuky, a varhanami i spěží zvonů připoutala na gotický chrám i hukot větrů a hromu, bouřícího v hlubinách lesa. Staletí, zde zpřítomnělá, vyluzují své dávné hlasy z hloubi kamene... svatyně burácí... a zatím co ohromné zvony se s hukotem houpají nad vaší hlavou, podzemní krypta mlčí hluboko pod vašimi nohama..."

„Tak to líčí“ pokračoval pan K. „onen mocný básník, jenž uměl býti veliký i v podrobnostech své emfasy. Idea lesa jakožto matka katedrály

není teprv jeho objevem, ale on ji učinil vznešenější, krásnější a výmluvnější. Hlavní ze zvonů velké věže Folgoatské byl skutečně ohromný, neboť z jeho zvonoviny, po rozlití za doby Teroru, mohl býti ulit hlavní zvon přístavu Brestského a „bručoun“ u sv. Ludvíka.

Měl jsem velký zájem o historické zajímavosti naší Bretaně a mnohdy jsem slýchal mluvit o Folgoatu, založeném v době dobrého konnetabla Bertranda Duguesclina; věděl jsem, že ctihodné zdi první svatyně, založené r. 1365., viděly zde klečeti s jinými i Oliviera de Clisson... ale na druhé straně byl jsem také nejednou zaveden chvástavostí místního patriotismu. Třebať do jisté míry býti nedůvěřivým k bretonskému entusiasmu, a těch šedesát svatyní, zasvěcených pod různými jmény Matce zázračné jen v samém kraji léonském, je po většinou dosti skrovných. Ale zde, i když odezíráme od po-

citu zbožnosti, naskytá se nám pohled královský, cosi, co třeba nazvat zároveň pokorným i nádherným, umění naivní, vzácné vědomí katolické delikátnosti, poesie vážná a sladká jako chorální zpěv našich hymnů, který je prostý, ale vznešený.

Pan K. přinesl svou velkou knihu z jakési okázalosti, neboť on sám byl autorem velmi pěkné a učené studie o Naší Panně Folgoatské a jistě věděl o původu svatyně víc než sám milý Albert Legrand. Ale náležel do úctyhodného cechu těch „exaktních,“ kteří rádi vše projednávají s důkazy v ruce, a pokaždé, když něco vykládal, jeho hbité prsty listovaly ve svazku, hledající a nalézající doklad.

Hned při vstupu mne postavil před kámen Kersantonův, na němž možno ještě rozluštití hodně poškozený nápis vévody Jana, vítěze u S. Charles de Blois v oné famosní válce o nástupnictví,

kde nestálá Bretaň připadla Angličanům. Nápis zněl: „Jan, přelavný vévoda Bretoňský, založil toto kolegium léta Páně 1493.“ Totiž sbor kanovníků u svatyně Folgoatské. Kámen udával tedy datum dokončení stavby.

„Průčelí kostela“ - řekl pan K. se svou otevřenou knihou v ruce - „má čtyři opěrné pilíře s věžičkami, mezi nimi tři okna, dva vchody a pět výklenků. Mívalo ještě pět štítů, nyní rozbitých. Plocha mezi oběma věžemi měla tři, nejvýše umístěné, neboť tyto erby vládnoucího domu bretaňského, hermelíny se svým nikdy nekončícím heslem: „à ma vie, à ma vie, à ma vie...“ („v mém životě“), k němuž se v XV. století přidávalo: „raděj zemřít!“ což bylo později změněno ve slavné: „Potius mori, quam foedari - Raděj zemřít než poskvřnit se.“

„Tato devisa,“ četl můj učený přítel dále ve svém Albertu Legrandovi, asi víc kovaném ve své

heraldice než v přírodopisu - „tato devisa se zcela hodí na hranostaje, bílé kunovité zvíře, slavné svou přirozenou čistotností, neboť když je lovci stihán, raděj se dá chytit nebo zabít než by v blátě pošpinil svou neposkvrněnou srst.“ „Ale je pravda“ připojil ještě pan K. „že bretonští venkované nikterak neholdují témuž předsudku, a že naše léonské rodiny bydlí velmi rády společně se svým nejmilejším kamarádem, průvodcem to sv. Antonína poustevníka (prasátkem) a že nemají práva býti přirovnávány bělostnému hranostaji.“

A zmírnil výkřik jisté milé armorické dívky z Pont Aven, volající na svou družku: „Ah, ten umouněnec! Strká svůj obličej do vody!“

Vešli jsme konečně do svatyně a musím říci, že přes všecku vznešenost zevnější jsem neočekával takovou spoustu nádhery, obklopující a uctívající hrob ubohého blázna, ba méně než

blázna, hlupáčka, totiž blbečka, jehož duše, dříve na zemi trpící, prokázala tolika zázraky svou nynější slávu u nohou Božích.

Byl tichý a mírný, tento „hledač chleba,“ poslední mezi posledními, jako malé děti, a pokorný jako sám Pán Ježíš, „tichý a pokorný srdcem.“ Jakou krásou, ba jakou velkolepostí jsou provanuty historie katolické svatosti! A jaké nadlidské poučení v onom faktu, opakujícím se v tisíci formách na všech stranách našich posvátných letopisů: král klečí u hrobu žebráka, suverén sklání své pomíjející žezlo před touto nesmrtelnou relikvií, před žebráckou berlou, která podpírala na jeho cestách vratký krok hladovějícího!

Mezi všemi svatyněmi bretaňskými obzvláště chrám Naší Paní Folgoatské hlasitě vzdává hold nebeské chudobě. Nad studánkou, ve které „lesní blázen“ smáčíval svůj suchý chléb pod vět-

vemi svého dubu, vystavěl vládnoucí kníže les kamenný a další staletí zvelebovala a rozšiřovala tuto vévodskou fundaci, jejíž velkolepost plným květem rozkvetá na našich chudých pláních.

Zde je ono pohoří Salut (Spásy i Pozdravení), zdaleka viditelné, a na něm ten chrám samoty, kolem něhož jen slabě kouří několik chudých krbů v chatrčích, ale kam věřící z daleka přicházejí pomodlit se k Neposkvrněné a uctít zebřáka, slepce na rozumu, velkou duši zahalenou v rubáš bídy, která po celý svůj pozemský život neuměla říci než dvě slova: Ave, Maria - Zdrávas, Maria!

*

„To jsem já, Margerida“ ozval se milý hlásek, provázený jasným klapotem malých dřeváček, klapajících o dlažbu chrámovou.

Hlásek měl přízvuk Lesnevenu, kde prý kdysi

býval dvůr královský, možno-li věřit keltickému kořenu toho názvu. Byli jsme v postranní lodi chrámu, kam ještě nevnikaly paprsky sluneční, opozdivší se líbáním kamenného krajkoví, jímž je ověncena galerie. Pan K. mne upozornil na tuto dosti zajímavou okolnost, že zde, v zemi jablek, stavitelé a řezbáři soch, plýtvají takřka všude révou jakožto hlavním ornamentálním motivem. Réva je velmi důvěrný symbol velikého daru Eucharistie. Jest to víno, které se pne nad chléb, jest to krev, život těla, která vychází ze srdce a která jest srdce.

Ó Srdce Ježíšovo, láska a oběti, naznačené tímto listovím, které věncí svatyni bretoňskou od vchodu až po absidu! Neznámí stavitelé, původci tolika mistrovských děl, věděli ve vroucích dobách středověku, že nemožno nikdy dosti znovu a znovu budit vzpomínku na božskou lásku! A jejich kamenné básně, výmluvnější než sama

příroda, opakovaly tisícovým způsobem chvalozpěv naší radosti, zvolání naší lásky: Adoremus in aeternum sanctissimum Sacramentum - Zvelebena buď bez ustání nejsvětější Svátost Oltářní!" -

„To jsem já, Margerida, povídám. Kupte si něco ode mne, aby měli na chléb též staroušci!" Cupy cup, dřeváčky se blížily k nám.

Mé oči přivyknuvše polotmě, rozeznávaly dívčinku deseti až jedenáctiletou v krátké sukénce Lesnevenské nad holými lýtky, cupitající v bukových vypalovaných dřeváčkách. Bohaté rusé vlasy se sypaly v prstencích z čepečku přilepeného na čelo. Čím blíže přicházela, tím víc se rozzařovala její kulatá tvář světlým úsměvem. Před sebou měla řemenem na krku upevněnou širokou opálku a na ní vyloženy růžence, medailky, knížečky, obrázky, samé svaté věci, mezi nimi však i trochu profáních makaronků, ano

i hrstku černých bobulek, plodů bretoňského lesa.

„To jsem já, Margerida, a vydělávám trochu na chléb třem starouškům.“

„Tos ty, darebnice“ řekl pan K. tónem nevrlým, pod nímž však, jak se mi zdá, skrývalo se hnutí srdce. „Zase ses tu pořezala s kluky?“

Margerida odpovídala skromně:

„Nemnoho, milý pane. Včera přišli dva s knížkami od toho falešného kněze Lauderneaua, a pane, těm jsem dala! Ale jen proto, aby odtud odtáhli!“

Falešný kněz Lauderneau byl protestantský duchovní anglický, který si najímal pastýřské kluky, aby tu rozšiřoval své protestantské bibličky. „Dala-li“ srdnatá Margerida klukům, kteří se stali kolportéry lži, nebylo to jen v zájmu pravověří, nýbrž také trochu proto, že rozšiřovatelé protestantských tiskovin poškozo-

vali její obchůdek, vedený ve prospěch „tří staroušků“.

Pan K. ji pleskl po tváři.

„Tato hrdinka,“ řekl mi, snaže se zachovávat lhostejný tón, jimž však bezděky prolínala jeho náchylnost - „jest právě tak udatná jako kluci. Na katechismus není sice první, ale pan farář praví, že to přijde. Ona sama se svou opálkou živí své dva strýce, z nichž jeden je ochrnutý, a tetu, která pozbyla rozum.“

„A sebe nádavkem“ přerušila ho dívka. „A já sním mnoho! Koupíte něco?“

Vyšli jsme branou ven, abychom nemluvili v kostele. Pan K. vzal Margeridu za ouško a přitáhl ji přede mne. Bylo to neobyčejně krásné dítě. Jeho černá očka jiskřila rozumností, ba čtveráctvím.

„Hleďte ji,“ řekl pan K. „A nechá se bit od svých tří starochů. Dva z nich jsou zlí.“

„A ne!“ řekla Margerida, „že by zlí, to ne, nikterak! Teta Gonin dělá hodně křiku, to je pravda, ale ona neví, co dělá, a přece se se mnou někdy mazlí, poněvadž by beze mne si neuměla, čeho potřebuje, vyžebrať.“

Nebylo v tom ani zbla hořkosti, a Margerida končila zas: „Koupíte něco ode mne, přátelé?“

„Právě jsem chtěl,“ řekl mi pan K., „začítí historii blahoslaveného Salauna, „lesního blázna“. Můžeme začít. Nuže, Gaito, chceš si vydělat stříbrňák?“

Margerida nebo Margaita se nezačervenala, když jsem si ji prohlížel, ale pomyšlením na stříbrňák byla jako třesně, od brady až k čepčku.

„Ne na smích?“ tázala se úzkostně.

„Vypravuj nám o sv. Diotu,“ odpověděl p. K., „a dostaneš za to frank.“

Vyskočila, až by byla svou opálku rozházela,

a zmizela hupky za kostelní zdí.

„Kam jde?“ tázal jsem se.

„Po své práci,“ řekl můj učený přítel, projevuje konečně svůj obdiv a lásku k dítěti. „Dvacetkrát za den musí domů, podívat se, čeho tam třeba. Obstará vše, polévku, oběd, modlitbu. Umyje vše, lidi i nářadí, vše se leskne čistotou. Jest to dvanáctiletá matka, kterou slitovnost Boží dala třem starým dětem, kterým její zásluhou nic neschází . . .“

Margerida, která se zase z nenadání celá udýchaná objevila za rohem fasády, začala:

„Byl tedy jeden diot (idiot), který se podle svého křtu jmenoval Salaun (Salomon).“

„Pozor!“ řekl pan K. a obraceje se ke mně, dodal:

„Dívka umí totiž jen versi, kterou má dom Jan Langoëznou, kněz kláštera v Landevenec, okolo polovice čtrnáctého století za papeže Urbana V. Je ještě dosti jiných, ale dom Jan byl očitým

svědkem zázraku lilií . . . Tedy dál, maličká!“
„Žádný Donzan, ani Langenou, ale kdež! nepověděl mi to, co vím,“ řekla hned Margerida,
„nýbrž teta Gorin než ztratila rozum, a ta to měla od své matky, tak je to. - Tedy ten Salaun nebyl škaredého těla, ale hloupý, hloupý, hloupý, a chodil do školy v Landevenec, kde mniši učili literám pro lásku Boží zadarmo; já umím číst. - On měl asi tatínka a maminku jako všichni lidé, ale nic se o tom nepovídá, a vyšel ze školy s čepcem oslovským, nenaučiv se ani zbla z učení.

Nebylo, kdo by se ho ujal a o něj se staral, milí braši. Otce ani matky, měl-li jaké, již nebylo. I chodil tiše po cestách, neříkaje nic žádné duši živé, ale mluvě s kýmsi, kterého měl uvnitř v srdci, a opakoval jako když holoubek vrká;
„ó, ó, ó, Maria! Maria! Maria!“

Tak tedy bez pochyby uložil Boha do jeho slad-

ké Matky, jejíž bělostnost je bez poskvrny, neboť ačkoli byl velmi zbožný a zpíval „Zdrávas, Maria!“ tisíckrát po sobě a celý den a neustále kromě toho, co jen nabral dechu, nikdo jej neslyšel pronést svaté jméno Ježíš. Bylo kdy na zemi vidět podobnou pokoru?

Jistě ne! Poslyšte!

Chodil s očima sklopenýma, ale s duší zdviženou až do nebe, a Ježíš slyšel to, co on neříkal. Jsa duchem i na to malý, aby hlídal ovce, byl veliký mezi knížaty. Pozdravuji tě, Maria, ty to víš. A blahoslavený Salaune, oroduj za mne, svou malou služebnici . . .”

„A za nás taky?“ tázal se p. K.

„Ovšem, taky,” řekla Margerida. „Za všechny vespolek . . . Celý dlouhý den Salaun zůstával lačný, žije ze své modlitby. Když měl příliš velký hlad a cítil, že by umřel, tu říkal zcela tiše u dveří domů: *„Salaun a deppré bara.”*”

Neumíte-li bretoňsky, tedy to je tolik jako by řekl gallo francouzsky: „Salaum by jedl chleba“. Jinak celý život neřekl nic jiného než jen ono Pozdravuji tě, Maria, a neuměl až do smrti ostatek modlitby. To je pravda.

Dostal-li chleba a potkal-li nějakého ubožáka, dal mu do rukou vše, až na sousto, které nesl k ústům. Ave! Ave! Svatá Matko, nad jeho oslovským čepcem byla tvá bělostná koruna, které lidé nevidí.

Vždycky bos a pokryt jen hadry, tak kráčel uprostřed trní a potup. Děti křičely: „Blázen z lesa!“ z čehož pochází jméno kaple *Folgoat*, věřte mi.

Neboť on byl z lesa, z lesa, který tu stál na tom místě, kde se nyní vznáší dům dobré Panny. Zdrávas, Maria, milosti plná! Na noc se uchýloval pod dub u krásného pramene. Dub stál tam, kde je nyní oltář - pochválena budiž bez

ustání velebná svátost oltářní! A pramen se také nepohnul z místa. Ti, které jeho voda uzdravuje, vědí to dobře, drazí křesťané, hle, on prýští pořád dobře.

Tehdy lidé říkali: „on tam leží jako vlk“. A někteří připojovali, že když chce, mívá svíčku, neboť z dále bylo vidat mezi listím světlo a jeho volání bez konce roznášel vítr: ó, ó, ó, Maria! Maria! Maria!

Kdosi mu jednou řekl: Zajistím ti stálý chléb na vždycky, řekneš-li ještě: milosti plná. Ale on řekl jen: „Maria, Maria, Maria, ó Maria“ - a nic víc. „Maria“, to bylo dost.

Možno nalézt většího blázna? Za zimního rána, když zmrzlé krupky padaly a z pramene šla pára, on vyslékal se ze svých hadrů a vstupoval do té lázně; hleďte, až z toho zuby jektám! - Ave Maria! A celý zmrzlý vystupoval z vody, až led po něm chřastěl, a ptáci, zimou oněmělí,

mu naslouchali, jak sám zpíval Matce vždy Panně: ó Maria, ó Maria, ó Maria, Maria! A vylezl na svůj dub a pověsil se rukama na větev - ó Maria! a rozhoupal se jako zvon, když se zvoní. Maria, Maria, Maria, tys ho slýchala. Jeho tělo, úplně zmrzlé, roztávalo tím houpáním, právě to srdce zvonu, které bilo, zvučelo, jihlo a zpívalo. Ach, ten blázen! A ani zvon a ani cymbál nebyl by zazvonil tak jasně jako jeho jednozvuká píseň: Maria, Maria, Maria, stále Maria, co jen měl dechu, nic než Maria! Ach, ano!

Já bych myslela, že Marii Panně to konečně nebylo vhod, že nikdy neslyší jména svého Ježíše, ale Pán Ježíš se neunavil posloucháním jména své matky. Modlete se k Marii, chcete-li se zalíbiti Ježíšovi, pravím vám. Maria, toť věc srdce Ježíšova, řekli mi.

A Salaun mimo to nečinil nic po celý celičský svůj život.

A umřel osamocen, opuštěn ode všech až na svého anděla. Neměl kněze, ani posvěcené země nebylo, aby jej pokryla.

Kolem jdoucí cizinec našel jeho ubohé tělo pod stromem u studánky a vyhrabal mu hrobeček. Nebylo ani zvonění, ani Libera. Lidé se ptali jednou, dvakrát : „Kde je blázen? - To jej asi vlci sežrali” zněla odpověď. A nebylo ani příbuzných ani přátel, aby se po něm sháněli.

Nuže, byla krásná Ellé, poslyšte o tom, která ho častěji obdarovávala, neboť ona dávala všem, jak náleží.

Byla Ellé sladká, dcera pána Františka, toho jména druhého, pána z Guich Elléaw, to vám nelhu, dcera jediná. Chtěla se zavřít do kláštera, nad čímž se její otec tak rmoutil, že až plakal.

Na třetí čtvrtek po Velkonoci onoho roku přišly k prameni bláznovu služby této Ellé, která

si přála mítí všecky závoje jako sníh bíle vyprané, aby vstoupila jako novicka do kláštera v Lesneven, a praly od časného rána až do poledne, ale pak přišly domů a nechtěly hrůzou ani obědvati a řekly: „Slyšely jsme mluvit hlas ve vzduchu a ve vodě. Něco se stane.“

„Stalo se již“ odpověděli jim. „Náš baron, pán František, uvěznil svou dcerku v pevné komoře, aby jí zabránil jíti do kláštera, a za trest padl ochromen na všech údech a tak leží. Zachovejte to v tajnosti.“

Pradleny měly vinutí v koši i vyndaly je a rozestřely, aby uschlo.

Maria, Maria, ó Maria!

Mohla bych natahovati na skřípec vaši zvědavost, kdybych chtěla, ale na nic by to nebylo. Tak totiž mluvil větrík, dotýkaje se prádla, ještě mokrého vodou z pramene, a když je ždímal, každá kapka té vody, která z prádla uká-
p-

la, šeptala: Ave Maria! Ave Maria!

Tu zvolaly pradleny:

„Tak to bylo i u pramene! Slovo, které znělo ve vzduchu, bylo Maria, Maria, ó Maria. A slovo z vody bylo Ave Maria! Věřte to v pravdě, právě tak jak to lesní blázen byl zvyklý provolávat ve svém životě.“

Pán Guich Elléaw od té chvíle, co jej stihla jeho nemoc, již dva dni byl bez pokrmu a nápoje, bez slova a bez hnutí. Tu domácí lidé otevřeli pevnou komůrku a řekli: „Sladká Ellé, paní naše, vyjděte na svobodu, neboť váš pan otec je takřka mrtev a nic již na zemi nezmůže ani pro vás, ani proti vám.“

V neděli ráno vyšla ze svého žaláře, totiž sladká Ellé, ale ne v neposlušnosti, nýbrž aby s průvodem a stráží se odebrala do kláštera u sv. Guenolé v kraji Cornouaillském, a vstoupivši tam do kaple, políbila dláždění a prosila zbožně za

zdraví svého pana otce na duši i na těle. Nad ní bylo veliké malované okno, na němž dobrý král léonský Grallon dal vymalovati narození blaženého světce i paní Blanche, jeho matku (Blanche, Bílá, se u nás říká *Guen*) a jeho otce Fragana, který vida svatého chlapečka přicházeti na svět, poněvadž byl Bretoněc, řekl bretonsky „*Guen o lé!*” „*Guen o lé!*” to jest jako by řekl: Je celý bílý, je celý bílý, pravé dítě Blanche! A malý svatý Guennole se na malovaném okně obyčejně usměje, když nějakou prosbu vyslyší. Ale tentokrát se neusmál, a dcera Guich-Elléawa se vracela lesy, celá v slzách.

A v lese zabloudila a bloudila celou noc.

Před svítáním stanula na mýtině, na níž byl dub a pramen, a vzduch na tom místě zpíval a voda šeptala: „Ó, Maria, ó Maria” - to zpíval vzduch a voda odpovídala: „Zdrávas, Maria!”

Ano, to byla řeč ubohého hlupáčka, žebráčka,

takže sladká Ellé bezděky zvolala: „Kde jsi tu, Salaune, blázne lesní?“ Ale ona mluvila bretonsky, a taky ozvěna bretonsky, jako ona, odpovídala: „*Foll Goat, Foll Goat*“ - tak to je.

A když se rozednívalo, jako se dobrotou Boží stává každý den, objevil se sukovitý dub a jasný pramen, mezi nimi pak místo, kde lehával blázen za svého strastiplného života. A na tom-též místě vyrůstala lilie. Krásná bílá lilie se třemi stonky, která se zprvu zdála podobnou všem liliím, ačkoli družky Elléiny jí tam tehdy, když tam praly, neviděly: nuže, lilie nevyroste přes noc. Ale když se víc rozednilo, viděly, že květy lilie byly stříbrné, ačkoli svěží a živé, a něco červeného se ukazovalo v každém kalichu.

Ellé se přiblížila. Byla to zlatorudá písmena, jako jsou v misálech, a písmena ta tvořila dvě slova, slovo a jméno: „Ave, Maria!“ Ellé poklekla a jako vánkem se naklonila jedna lilie až k její-

mu uchu a ona slyšela, jak květ jí praví: „Utrhni mne!“

Udělala znamení kříže a utrhla květ, jehož stoněk začal ronit slzy.

Tu v hloubi jejího srdce k ní něco promluvílo: „Ty slzy jsou životem tvého pana otce!“

Ó, rychle, jak jen mohla, utíkala Ellé k zámku Guich Elléawa, kde její otec ležel jako mrtvý. Cestou kanula ze stonku lilie krůpěj za krůpějí a sladká Ellé litovala každé krůpěje ztracené, až mohla na rty umírajícího nechat skanout slzu poslední. Ale víc také třeba nebylo. Guich Elléaw vstal se svého lehádka a řekl zdravým silným hlasem: „Postavím kapli Naší Paní Uzdravitelce na místě, kde utržen byl květ mého zdraví.“

Ale stalo se následovně: Guich Elléaw učinil slib, ale nebyl ho pamětliv. Nejen že kapli Naší Paní Uzdravitelce nepostavil, ale i sladkou Ellé

chtěl dáti za manželku panu Jeanovi Trémazanovi, rytíři z dobré šlechty Léonské.

A na omluvu říkal, že vše to bylo klamem, neboť mezi dubem a pramenem nebylo nalezeno ani stopy po liliích, a utržený stonek, který byl ronil slzy a který sladká Ellé vstavila do krásné křišťálové vasy do vody, rozplynul se jako sníh na jaře, a ze všeho nezůstalo na neštěstí nic.

Sladká Ellé činila co mohla, aby oddálila ono zasnoubení a zachovala se královně andělské, ale nebyla dosti statečná. Byly vyhlášeny její oddavky a krátce před svatbou bylo štěkotem smeček a zvukem rohu oznámeno, že shromáždili se nejlepší pijáci z kastelánů na deset mil dokola na hon pro velkou slavnostní hostinu a že je vede Guich Elléaw a Jean Trémazan, kteří si již říkali „tcháne a zeti.“

Co činit a neplakat?

Celá v slzách řekla sladká Ellé: Salaune, blázne z lesa, můj drahý příteli, proč jsi nechal zmizet svou krásnou lilii u pramene? Kdyby tam byla zůstala s těmi slovy, která byla zlatem a purpurem napsána v jejich květech, snad by byl můj pan otec uvěřil..."

Slova Elléina přerušil zvuk, okno se dokořán otevřelo jako nárazem větru, a s větrem přicházel hlas: „Lopatu a motyku s sebou!“

„Kam?“ tázala se Ellé.

Venku se válela před okny mlha, a v té mlze se vznášela stříbrná lilie jako zavěšená a zářila slabě, ne mnoho, podobajíc se - s velikou úctou řečeno - Velebné Svátosti, jak ji vidět na obrazech, obklopenou stkvělými paprsky.

Seskočila se svého lože, padla na kolena a volala: „Salaune, můj příteli, můj příteli, jsi-li u nohou Božích, zjev mi to!“

Hlas nic neodpovídal, ale nad květem, nad dra-

hým kalichem lilie objevilo se malé zářící slunečko, a to vám byla, věřte, svatá Hostie!

A sladká Ellé volala: „Již jdu!“ A skákala dolů po schodech a poručila hned lopatu a motyku, poslouchajíc hlasu. Když kráčela cestou v čele svých služebníků a služebnic, kalich liliový se nesl před nimi v mlze, ale nikdo ho neviděl než Ellé. Ale když přišli k prameni, tu všichni uzřeli krásnou zář a před ní trs lilií, které Guich Elléaw byl marně dal hledati.

Lilie měla jen dva stonky, poněvadž třetí se vznášel cestou, ale sladká Ellé viděla, jak utržený květ se snáší a sází se na svůj stonek, takže nyní všechny tři, každý jednotlivě, ale splývající v nekonečnou krásu, tvořily obraz Nejsvětější Trojice. Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého, Amen.

„Blahoslavený Salaune, oroduj za nás,“ zvolala Ellé.

Tu tázali se služebníci, nač lopatu a motyku? Ellé odpověděla dle svého nejlepšího domnění: „Abychom vykopali požehnanou květinu a donesli ji až do zámku Guich-Elléawa, aby můj otec ji uzřel a nepochyboval.“

Služebníci tedy začali odkopávat prst, doufající, že každým úhodem přijdou na cibuli, kterážto jest kořenem lilie, ale díra byla již hluboká a kořen se neukazoval.

Dne přibývalo, mlha se rozplývala. Hon, napřed vzdálený, se blížil, a bylo již slyšeti rohy, troubící na návrat do blízké mýtiny, když jeden ze služebníků, kteří kopali, zvolal: „Hle, tělo blázna, který žebrával!“ a jiný: „Kořenem lilie je jeho srdce!“

Ellé se přivlekla po kolenou až na pokraj jámy a viděla ubohého Salauna, zabaleného v jeho hadrech - a stonek lilie vyrážel z jeho prsou.

V téže chvíli zazněly fanfáry a lovci se s veli-

kým hřmotem blížili, ale pravím vám, bylo to jako by družina lovecká vstupovala do kostela. Vše bylo jato úctou, psi, lidé i trubky zmlkli a naslouchali koncertu vody, vzduchu i země, který se jedním chvalozpěvem vznášel až k nebi: ó, ó, ó, Maria, Maria! Ave! Ave! Maria! Ave, Maria! Tráva to mluvila, listí to zpívalo, vítr tím lkal, pramen tím hrčel, do všeho toho včely tím bzučely a ptáci nad nimi to vyzpěvovali, a nad ptáky bílá letní oblaka a nad oblaky velké modré nebe a v nebi andělé a ještě výše. Otec a Syn a Svatý Duch v záři slávy. Vše to činilo, jak činíval blázen: Maria, Maria! Od nejvyšších výšin nebe až do hlubiny země: Maria, ó Maria - zase a všudy - Maria! zalíbení Boha, lásko a pomocnice lidí!

Pozdravuji tě, Maria! Byl to slavný den světce, který na světě neznal nic jiného než jméno Maria! Ave, ave, ave! Maria požehnaná, Maria mi-

lovaná, úsměve Ježíšův, královno panen a květů, hvězdo moře, úsvite v noci, matko ubohých, anděle slz! Maria! Maria! ave! ave! Maria, dobrá Maria, a... blahoslavený Salaune, prostě za nás!" Celá udýchaná a celá zářící věrou malá Margerida se dala do běhu, neboť nakřáplý hlas volal: Gaito!

Na rohu kostela volala na nás mizíc: „Neměla jsem tak dlouho zapomenout na starochy!" - A když se po své návštěvě zas vrátila, začala znova, jako by se nic nebylo stalo:

„Toť se rozumí, že Jean Trémazan sladkou Ellé nedostal. Guich Elléaw, její pan otec, stal se dobrým křesťanem a vybavil ji do kláštera, posílaje bohatství, aby ona mohla žít chudě.

A postaven byl kostel, do něhož přenesen Salauna lilie, pojat duba pramen. To je celá historie." Podala nám svou ručku a skončila, činíc pěknou poklonu:

„Kupte něco, a víc než za frank, ať máte památku na Naši Paní Folgoatskou, přátelé, neboť staroši jsou tuze potřební. Ale obchůdek je jen tak tak. Dlužní jste mi ovšem jen ten stříbrňák, neboť jsem vám vypravovala pověst o svatém Diotovi, zběžně, tak jak já ji znám. Je-li v knihách pěkněji, dobře . . . Díky milí lidé, Bůh vám to zaplať! A blahoslavený Salaune, pros za nás za vsecky tří!“

Vyšlo jako stodvacátý svazek

D o b r é h o D í l a

v prosinci léta Páně 1935

Z franštiny přeložil Dr František

Odvalil. Obrázek od Marie Flo-

rianové. Na skladě u Marty Flo-

rianové ve Staré Říši na Moravě

Podle osnovy Ant. Lískovce vy-

tiskla knihtiskárna Václava Ho-

ráka v Prostějově pro pořad. a

vydavat. DD Mich. Floriana ve

Staré Říši a to 100 výtisků na

ručním Vel. Losín., 400 na ve-

línu a 1000 kusů na tiskovém.

Tento výtisk má číslo

456

D e o g r a t i a s